

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Monitor MKB- actieplan

Versie september 2021

Toelichting

- › De **Monitor MKB-actieplan 2021** is de update van de MKB-monitor die in 2020 in opdracht van EZK ontwikkeld is door Dialogic. De monitor is een verzameling van indicatoren die de veranderingen meten binnen de thema's uit het MKB-actieplan. Deze veranderingen zijn mogelijk voor een deel te herleiden tot de beleidsinterventies daaruit. De monitor maakt voornamelijk gebruik van bestaande metingen die periodiek worden uitgevoerd. Het mkb en het mkb-beleid staan niet stil. In het vervolg kan de monitor dus veranderen, bijvoorbeeld omdat het beleid wijzigt of omdat er betere indicatoren beschikbaar komen.
- › De monitor presenteert **twee soorten indicatoren**. Elk thema bevat een *hoofdindicator* (H). Deze indicator is verbonden aan één van de belangrijkste uitdagingen waar het beleid in dit thema zich op richt, maar waarvan bekend is dat meer factoren dan alleen het beleid van invloed zijn op veranderingen van de score op deze indicator. De meeste thema's kennen één of meerdere *sub-indicatoren* (S). Dat zijn indicatoren die relatief dicht bij één van de actielijnen of acties uit het MKB-actieplan staan.
- › De monitor bevat per indicator een pagina met **toelichting**, en een tweede pagina waarop de **resultaten** zijn weergegeven.

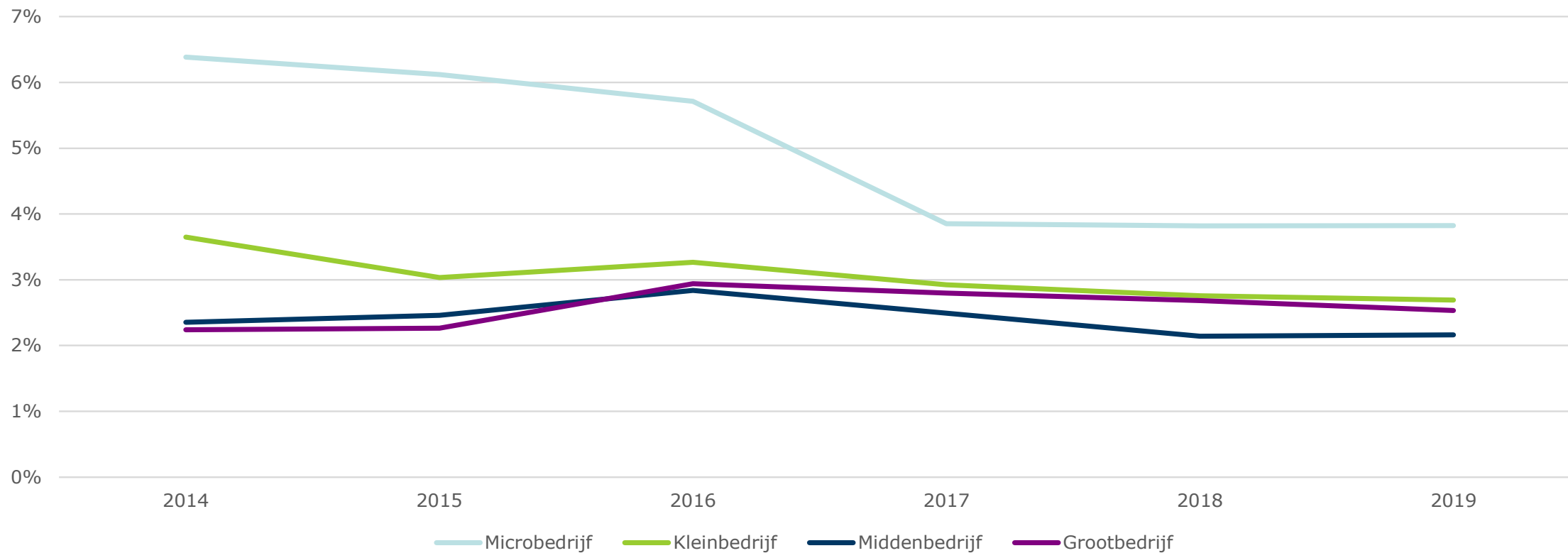

Digitalisering (H) – investering MKB in IT

- › **Bron:** CBS Microdata
- › **Toelichting:** Deze indicator bevat de investeringen in 'Materiële vaste activa: Computers en randapparatuur' als percentage van de totale investeringen in 'Materiële vaste activa'.
- › **Methodologie:** Deze cijfers zijn gebaseerd op de enquête die het CBS uitzet onder bedrijven (niet-financiële ondernemingen) m.b.t. investeringen. Deze cijfers zijn gewogen naar de populatie. Indeling naar grootteklasse; microbedrijf (2 - 9 WP), kleinbedrijf (10 - 49 WP), middenbedrijf (50 - 249 WP) en grootbedrijf (250+ WP).
- › **Duiding:** De investeringen in IT laten in de periode 2014-2019 voor alle bedrijfsgrootteklassen m.u.v. het microbedrijf geen grote veranderingen zien. Vanaf 2016 is er bij het klein-, midden- en grootbedrijf en zeer lichte daling te zien. De investeringen in IT van het microbedrijf zijn tussen 2014 en 2017 sterk afgenomen, waarna de investeringen stabiliseerden.

Digitalisering (H) – investering MKB in IT

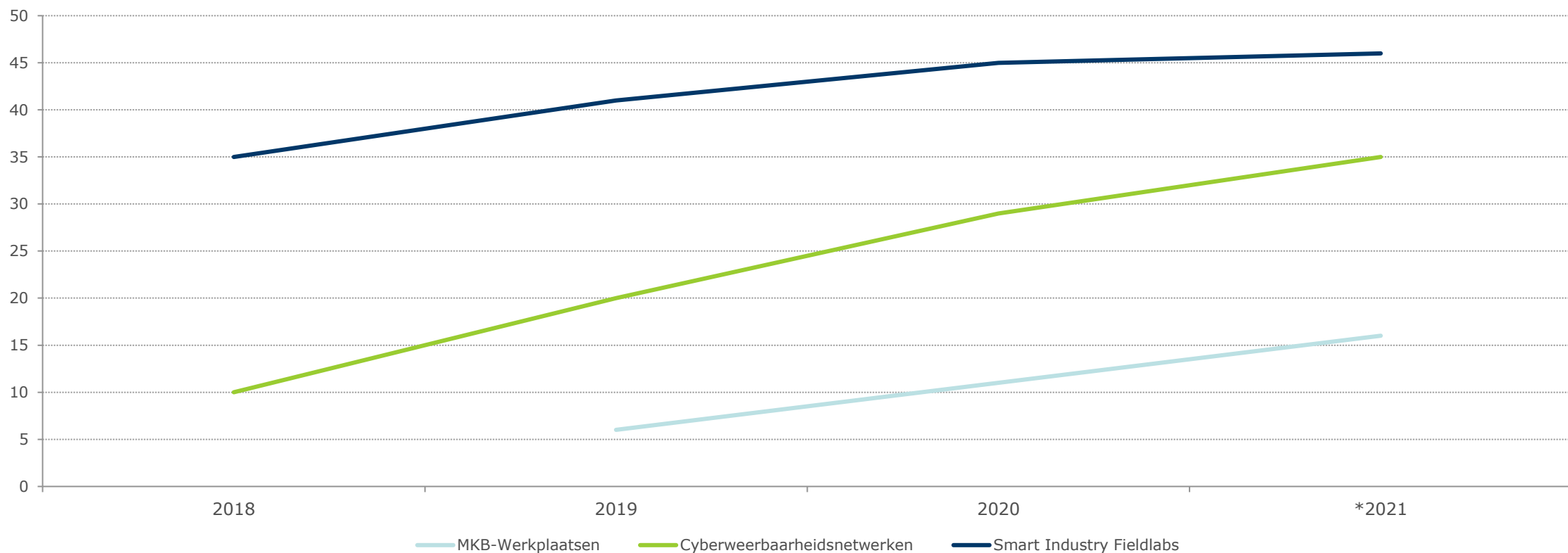

Digitalisering (S1) – aantal Smart Industry Fieldlabs, mkb-werkplaatsen en cyberweerbaarheidnetwerken

- > **Bron:** EZK, RVO.nl en Monitoringsrapportage TNO
- > **Toelichting:** Deze indicator bevat informatie over de plaatsen waar het mkb terecht kan voor ondersteuning t.a.v. digitalisering. Het brede mkb kan ondersteuning krijgen van studenten in mkb-werkplaatsen of werken aan digitale veiligheid in de netwerken. De maakindustrie helpt elkaar in de Fieldlabs rond specifieke thema's.
- > **Methodologie:** Deze cijfers zijn gebaseerd op administratieve data bij EZK en RVO.nl.
- > **Duiding:** Het aantal fieldlabs, werkplaatsen en netwerken groeit, veelal tot landelijke of sectorale dekking is bereikt. Nieuwe data kunnen in de toekomst meer inzicht geven in het aantal bedrijven dat bereikt wordt via deze organisaties.

Digitalisering (S1) – aantal Smart Industry Fieldlabs, mkb-werkplaatsen en cyberweerbaarheidsnetwerken

*stand juli 2021

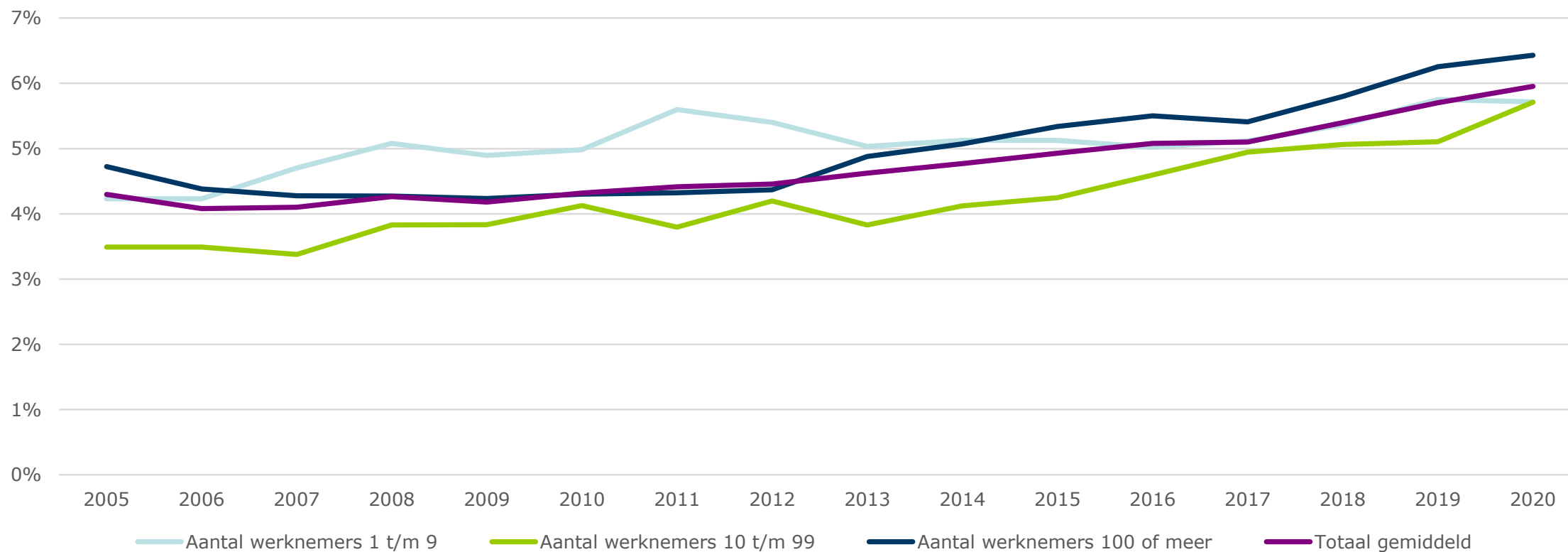

Digitalisering (S2) – percentage ICT'ers in dienst

- > **Bron:** CBS Microdata (pre-dict.nl)
- > **Toelichting:** Deze indicator bevat het aantal ICT'ers (in %) in dienst ten opzichte van het totaal aantal werknemers, uitgesplitst naar bedrijfsgrootte.
- > **Methodologie:** Deze cijfers zijn gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB) die door CBS wordt uitgezet. De resultaten van deze enquête zijn gewogen naar de gehele beroepsbevolking.
- > **Duiding:** De gestage groei van het aantal ICT'ers t.o.v. het totaal aantal werknemers zet door in 2019 en 2020. Vooral de stijging van het percentage ICT'ers bij bedrijven met tussen de 10 en 99 werknemers in 2020 valt op. Dit is te verklaren door de doorzettende digitalisering en het toenemende belang van digitale communicatie door de coronacrisis.

Digitalisering (S2) – percentage ICT'ers in dienst

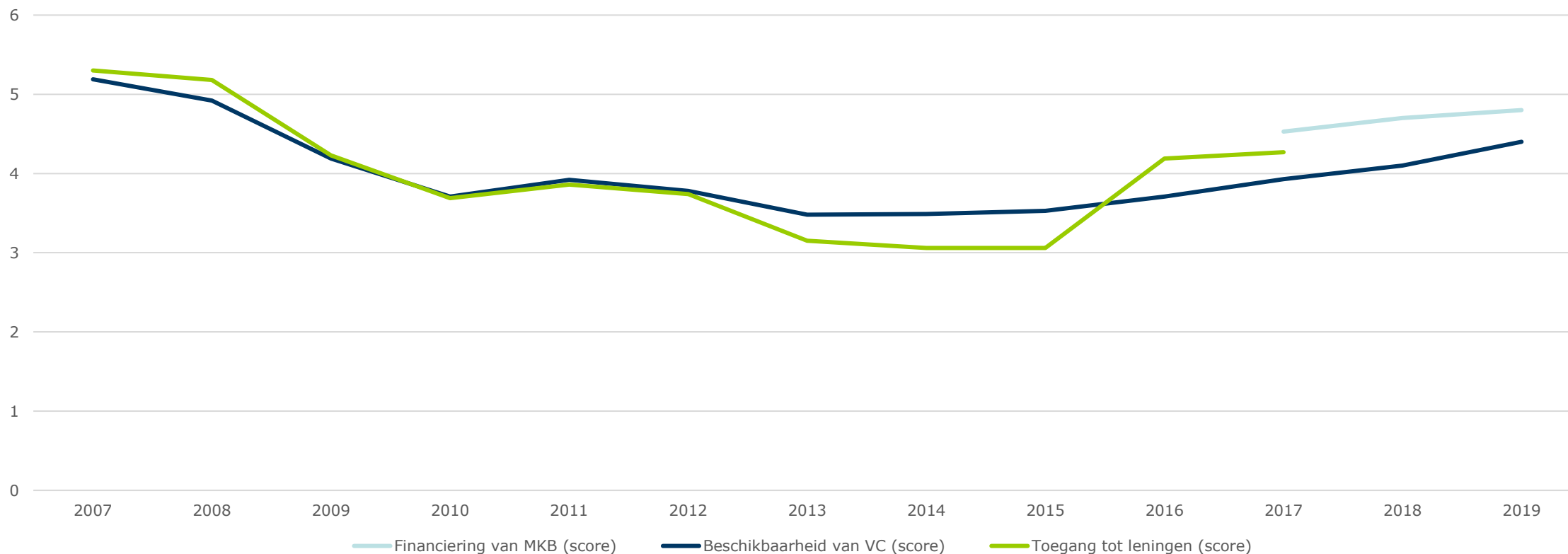

Financiering (H1) – beschikbaarheid van en toegang tot verschillende vormen van financiering

- > **Bron:** World Economic Forum - Global Competitiveness Index
- > **Toelichting:** Deze indicator geeft weer hoe Nederland er wereldwijd voorstaat op het gebied van toegang tot durfkapitaal en leningen. Sinds 2017 wordt ook specifiek gevraagd hoe goed het mkb aan financiering kan komen (als vervanging voor de indicator over leningen).
 - *De GCI 2020 is volledig gewijd aan (het economische herstel na) Covid-19. Andere data is dit jaar niet gepubliceerd. Deze indicator kan daarom niet geüpdatet worden.*
- > **Methodologie:** De data waarop deze indicator gebaseerd is, wordt verzameld door middel van de Executive Opinion Survey. Voor Nederland geldt: n=78 in 2018 en n=87 in 2019.
- > **Duiding:** Sinds 2015 verbetert de toegang tot financiering voor het mkb. Uit SAFE-data (zie de volgende indicator) blijkt dat er in deze periode (tot 2019) meer aanbod is dan vraag naar financiering. Sinds 2020 kantelt dit beeld (mogelijk als gevolg van corona).

Financiering (H1) – beschikbaarheid van en toegang tot verschillende vormen van financiering

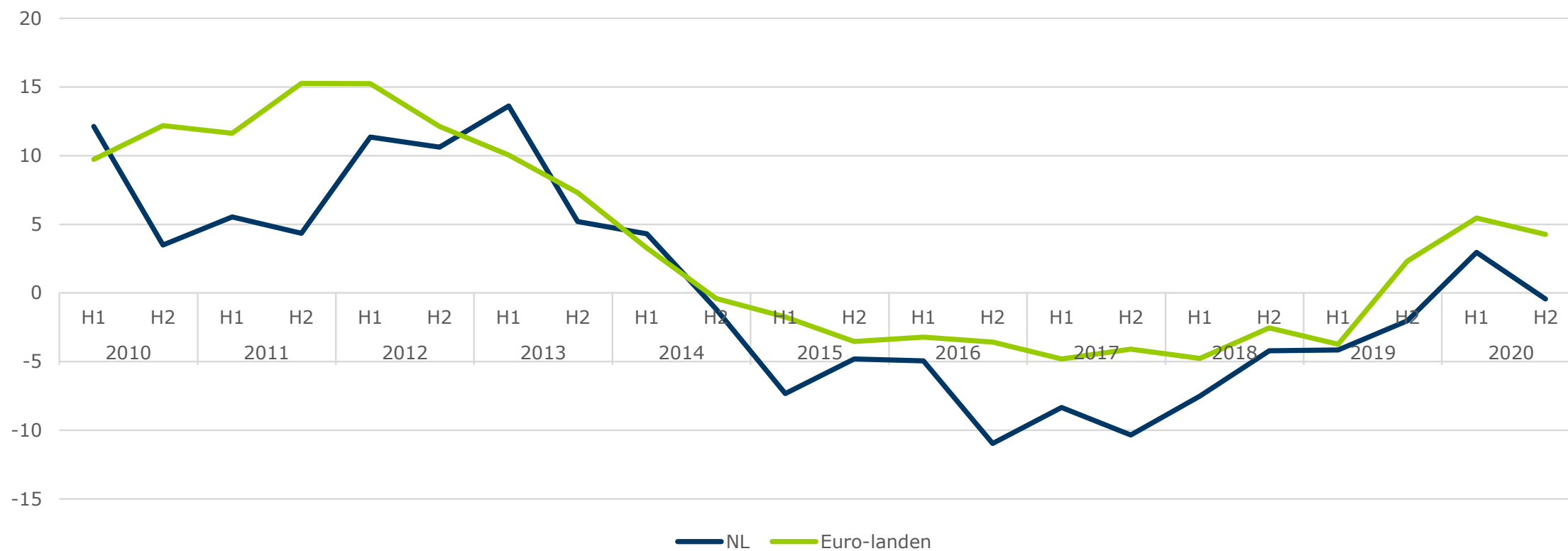

Financiering (H2) – financing gap: toegang tot en behoefte aan externe financiering voor het mkb

- › **Bron:** ECB - Survey on Access to Finance (SAFE)
- › **Toelichting:** Deze indicator combineert de behoefte aan externe financiering van het mkb en de beschikbaarheid van bankleningen, kredietlijnen, handelskrediet, vermogen en schuldbewijzen voor bedrijven. Een negatief getal houdt in dat de toename in toegang tot externe financiering hoger wordt geacht dan de toename in de vraag naar externe financiering (het aanbod stijgt sneller dan de vraag). Een positief getal houdt in dat de vraag naar externe financiering sneller stijgt dan het aanbod van externe financiering.
- › **Methodologie:** De indicator is gebaseerd op de Survey on Access to Finance, een survey die ieder half jaar wordt afgenomen bij top-level executives van bedrijven in Europese landen. Ieder halfjaar zijn er 500 tot 1.000 Nederlandse bedrijven bevroegd met een respons van tussen de 300 en ruim 600 (alle grootteklassen). De indicator is berekend aan de hand van twee surveyvragen die zijn gesteld voor de verschillende bronnen van financiering. (Q1: 'For each of the following types of external financing, please indicate if your needs increased, remained unchanged or decreased over the past six months.' en Q2: 'For each of the following types of financing, would you say that their availability has improved, remained unchanged or deteriorated for your enterprise over the past six months?') Ieder financieringsinstrument krijgt een score tussen de -1 (behoefte neemt toe en het aanbod neemt af) en 1 (de behoefte neemt af en het aanbod neemt toe). De samengestelde indicator is het gewogen gemiddelde over de vijf instrumenten. Waarden zijn vermenigvuldigd met 100.
- › **Duiding:** Tot halverwege 2014 was er sprake van een sterkere toename in de vraag naar externe financiering dan in het aanbod van financiering. Vanaf de 2^e helft van 2014 nam het aanbod van externe financiering juist sterker toe. Deze ontwikkelingen lopen nagenoeg gelijk met de economische crisis, waar de Nederlandse economie van 2008 t//m 2013 mee te maken had. In de 1^e helft van 2020 zien we wederom een omslagpunt: de vraag naar externe financiering steeg weer harder dan het aanbod. Dit heeft naar verwachting te maken met de eerste signalen van de coronacrisis.

Financiering (H2) – financing gap: toegang tot en behoefte aan externe financiering voor het mkb

Financiering (S1) – gebruik EZK-instrumentarium

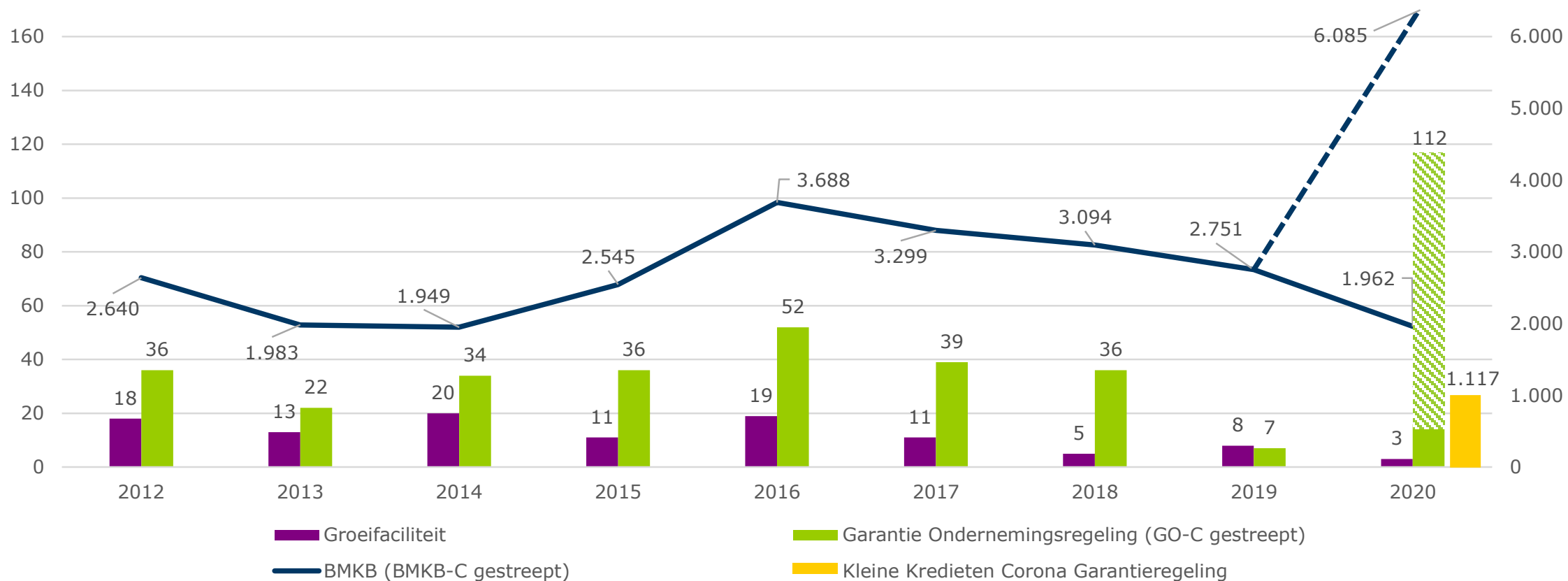
(aantal verstrekte borgstellingen / fiatteringen van verstrekte garanties)

- › **Bron:** Administratieve data RVO / bedrijvenbeleidinbeeld.nl
- › **Toelichting:** Deze cijfers geven het gebruik weer van de verschillende financieringsinstrumenten die beschikbaar zijn voor (onder meer) het mkb.
- › **Methodologie:** Deze cijfers zijn gebaseerd op de administratie data bij RVO.nl
- › **Duiding:** Ontwikkelingen in het gebruik

van het EZK-instrumentarium verschillen sterk per type instrument. Bij de meeste instrumenten is er vanaf 2016 een daling in het gebruik te zien (bij de BMKB vanaf 2017). In 2020 moet worden meegenomen dat het instrumentarium ten gevolge van de coronacrisis o.m. is uitgebreid met de BMKB-c, de Garantie Ondernemersfinanciering-c en de Kleine Kredieten Corona Garantieregeling.

Financiering (S1) – gebruik EZK-instrumentarium (aantal verstrekte borgstellingen / fiatteringen van verstrekte garanties)

Financiering (S2) – betaaltermijnen

- › **Bron:** Graydon
- › **Toelichting:** Deze indicator geeft de werkelijke betalingsduur (in dagen) voor het grootbedrijf richting het mkb.
- › **Methodologie:** Graydon analyseert betaaldata en stelt op basis hiervan de Barometer Betaalgedrag samen. Onderdeel van deze Barometer is de werkelijke betalingsduur.
- › **Duiding:** Het betaalgedrag van het Nederlandse bedrijfsleven verbeterde in

2020, maar verslechterde vervolgens in 2021. Het grootbedrijf voldoet nog lang niet aan de ingestelde norm van 30 dagen betaaltermijn richting het mkb. Opvallend is dat de coronacrisis in eerste instantie geen negatieve invloed had op de betaaltermijnen. Het lijkt erop dat de coronamaatregelen sinds het najaar van 2020 de betaaltermijnen wel negatief beïnvloedt.

Financiering (S2) – betaaltermijnen

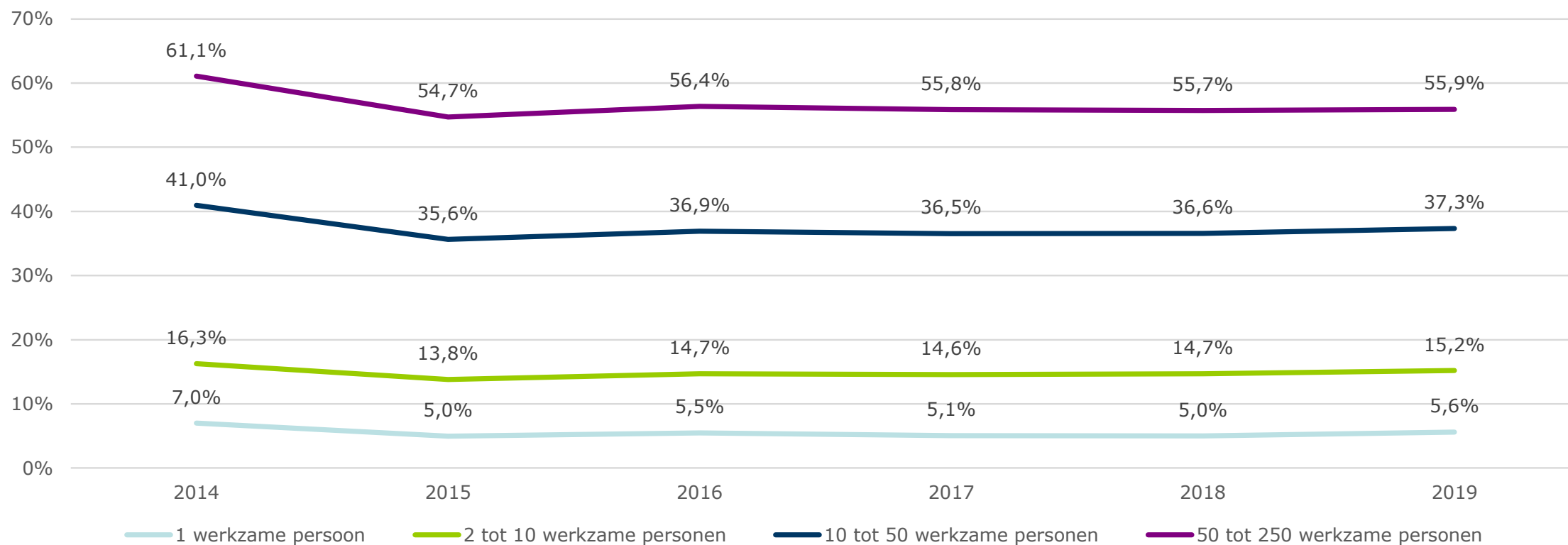

Internationaal Ondernemen (H) – aandeel exporterend mkb

- › **Bron:** MKB Statline: Kerncijfers MKB; bedrijfsgrootte
- › **Toelichting:** Deze indicator geeft het aantal exporteurs aan ten opzichte van het totale aantal bedrijven in een bepaalde bedrijfsgrootte.
- › **Methodologie:** Deze indicator is gebaseerd op het Algemeen Bedrijven Register ter bepaling van de bedrijvenpopulatie en de statistiek Internationale Handel in Goederen ter bepaling van het aantal goederen exporteurs (naar EU en niet-EU). Het gaat bij deze indicator om bedrijven in de Business Economy (sectie B-N, exclusief K en inclusief 95 van de SBI 2008).
- › **Duiding:** Het aandeel bedrijven dat goederen naar het buitenland exporteert is tussen 2014 en 2019 licht gedaald in alle mkb-klassen. Vanaf 2016 is het aandeel goederenexporteurs per jaar nagenoeg constant gebleven voor alle grootteklassen. Een derde van de 1,2 miljoen mkb'ers exporteert momenteel (CBS, [Nederland Handelsland 2020](#)). In het laatste jaar (2019) is voor alle grootteklassen m.u.v. het middenbedrijf een lichte stijging waar te nemen (ca. 0,5 procentpunt).

Internationaal Ondernemen (H) – aandeel exporterend mkb

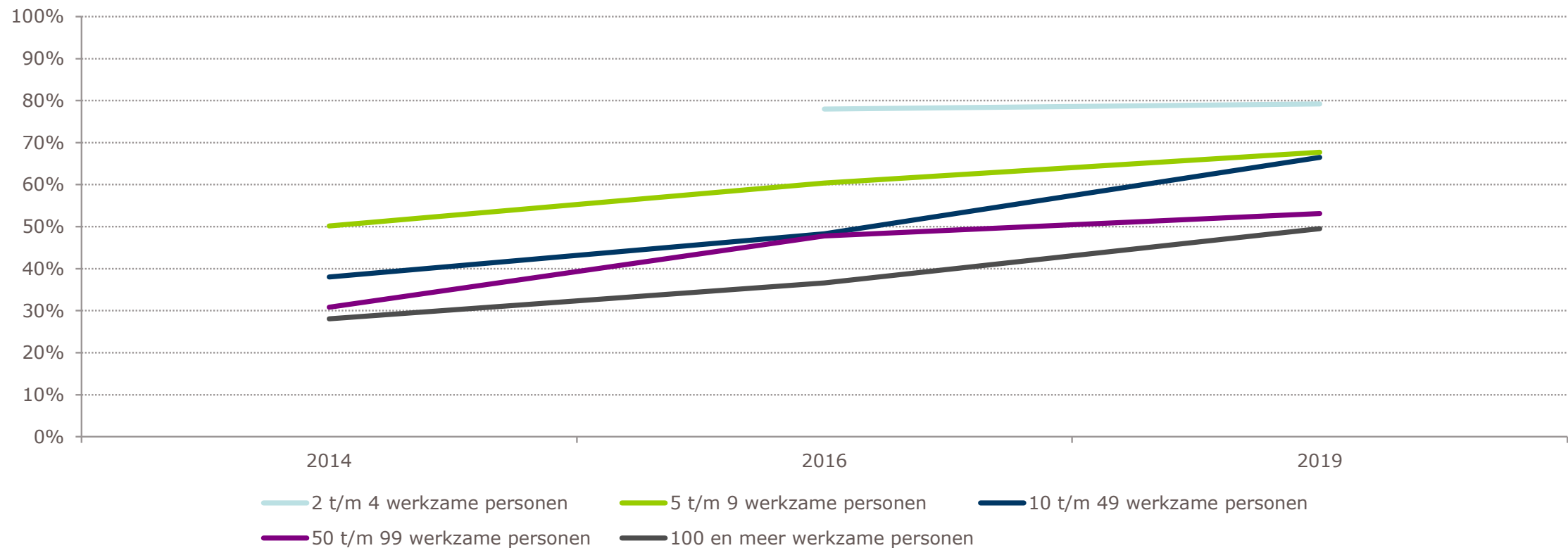

Menselijk kapitaal (H) – moeilijk vervulbare vacatures

- > **Bron:** WEA Benchmarktool (TNO)
- > **Toelichting:** Deze indicator geeft aan in welke mate werkgevers moeilijk vervulbare vacatures hebben op het moment van enquêteren. Hierbij is het percentage vacatures weergegeven dat moeilijk vervulbaar is (ten opzichte van het totale aantal vacatures) naar vestigingsgrootte.
- > **Methodologie:** In de survey wordt gevraagd naar het aantal vacatures en het aantal daarvan dat moeilijk vervulbaar is naar vestigingsgrootte. De cijfers worden opgehoogd (gewogen) naar de populatie.
- > **Duiding:** De krapte op de arbeidsmarkt is tussen 2014 en 2019 toegenomen. Dit is te zien aan een toename in het aandeel vacatures dat moeilijk te vervullen is. Met name in het openbaar bestuur, de bouw, industrie en ICT wordt dit ervaren (UWV, [Moeilijk vervulbare vacatures](#)). Deze toename is zichtbaar voor bijna alle grootteklassen; enkel bij de bedrijven met 2 t/m 4 werknemers is dit aandeel nagenoeg gelijk gebleven. Kleinere bedrijven ervaren logischerwijs over het algemeen meer last van het aantal moeilijk te vervullen vacatures: bij de kleinere bedrijven drukt dit aantal zwaarder op het totale werknemersbestand.

Menselijk kapitaal (H) – moeilijk vervulbare vacatures

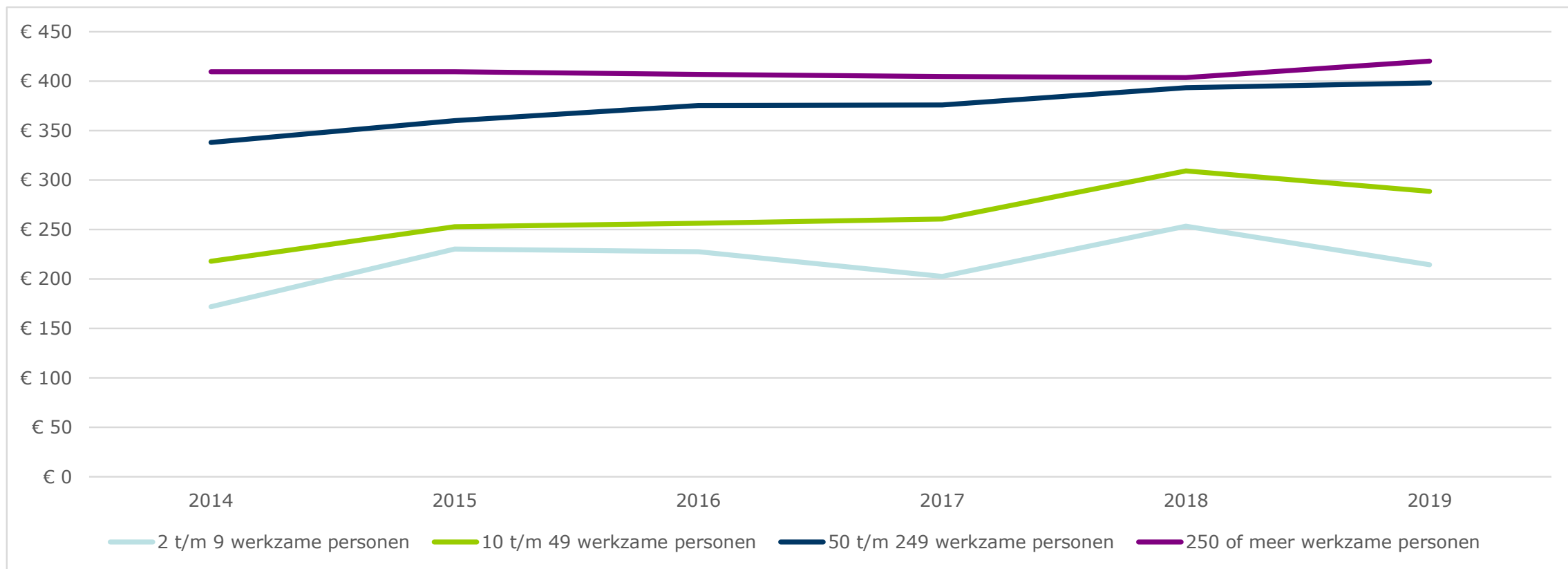

Menselijk kapitaal (S1) – gemiddelde studiekosten per werknemer

- › **Bron:** CBS Microdata (ABR en productiestatistieken, bewerkt door Dialogic)
- › **Toelichting:** Deze indicator geeft de gemiddelde kosten (voor een opleiding of studie) per werkzame persoon weer, uitgesplitst naar bedrijfsgrootte.
- › **Methodologie:** De gemiddelde kosten voor studie en opleiding zijn bepaald o.b.v. data in de Productiestatistieken van het CBS. De data van de productiestatistieken wordt verzameld a.d.h.v. een enquête (bedrijven tot 50 medewerkers worden steekproefsgewijze benaderd) of via registraties van de Belastingdienst (voor bedrijven met minder dan 10 medewerkers en afhankelijk van de bruikbaarheid van fiscale informatie voor statistische doeleinden). De gemiddelden zijn gebaseerd op ruim 25.000 waarnemingen per jaar en zijn o.a. gewogen naar populatietotalen.
- › **Duiding:** Volgens het [SCP](#) besteedt driekwart van de organisaties aandacht aan interne en externe scholing. De ontwikkeling van de gemiddelde (externe) studiekosten per werknemer laten in alle grootteklassen een lichte toename zien tussen 2014 en 2019. Deze toename verloopt bij het micro- en het kleinbedrijf grilliger dan bij het midden- en grootbedrijf. Grotere bedrijven investeren gemiddeld meer in personeel dan kleinere bedrijven.

Menselijk kapitaal (S1) – gemiddelde studiekosten per werknemer

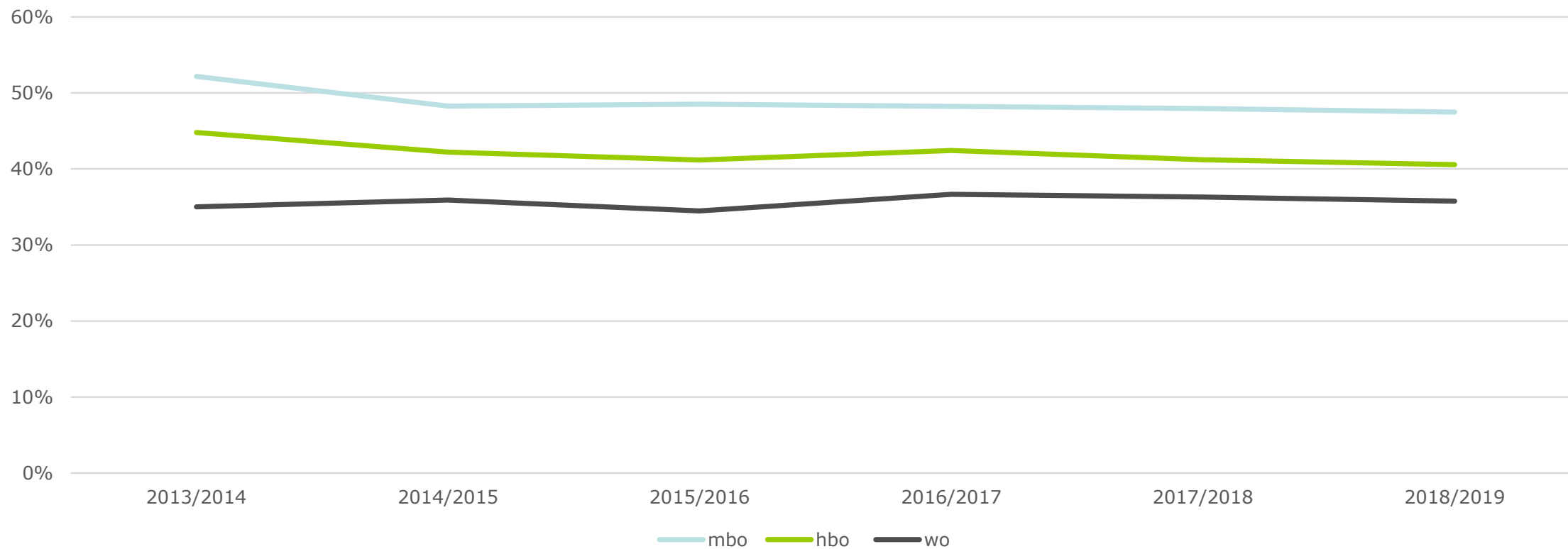
Menselijk kapitaal (S2) – percentage mbo-, hbo- en wo-gediplomeerden dat doorstroomt naar mkb

- › **Bron:** CBS Microdata
- › **Toelichting:** Deze indicator geeft het percentage mbo-, hbo- en wo-gediplomeerden uit een bepaald studiejaar weer dat na het behalen van hun opleiding in het mkb is gaan werken.
- › **Methodologie:** De gegevens zijn gebaseerd op de diplomabestanden van afgestudeerden en loonbestanden van werknemers
- › **Duiding:** Het aandeel afgestudeerden in het mbo en hbo dat bij het mkb aan de

slag gaat is over de afgelopen zes jaar licht gedaald. Het aandeel afgestudeerden dat vanuit het wo bij het mkb gaat werken is nagenoeg constant gebleven.

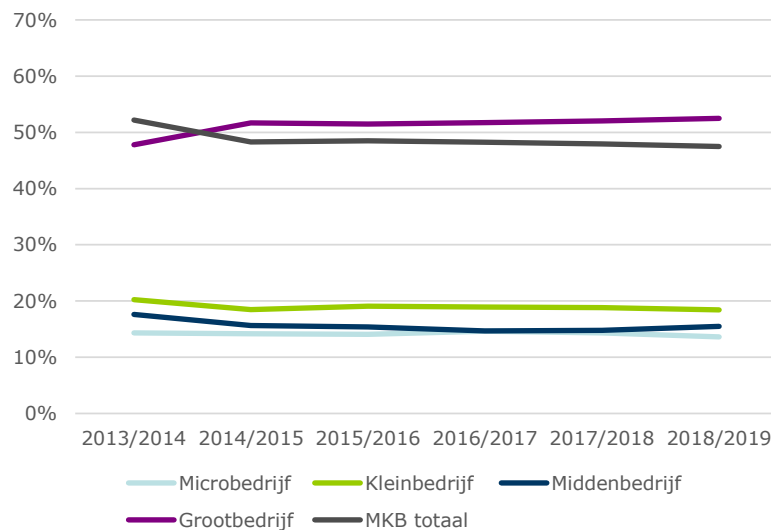
Menselijk kapitaal (S2a) – percentage mbo-, hbo- en wo-gediplomeerden dat doorstroomt naar mkb

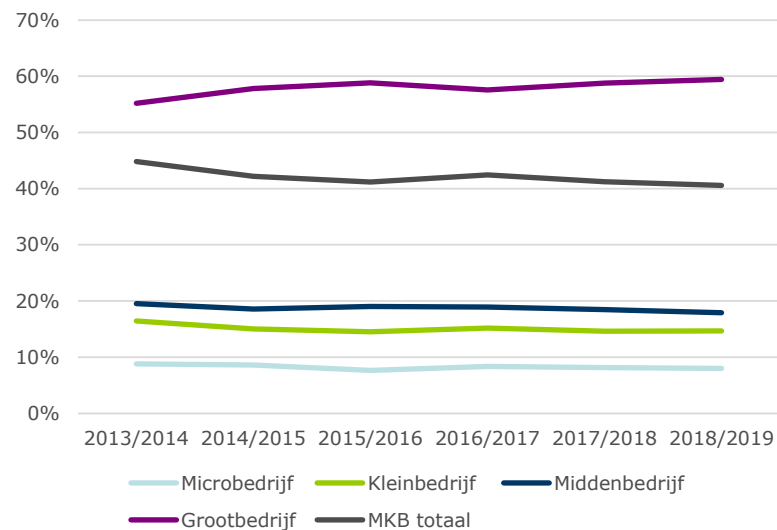

Menselijk kapitaal (S2b) – percentage mbo-, hbo- en wo-gediplomeerden dat doorstroomt naar mkb

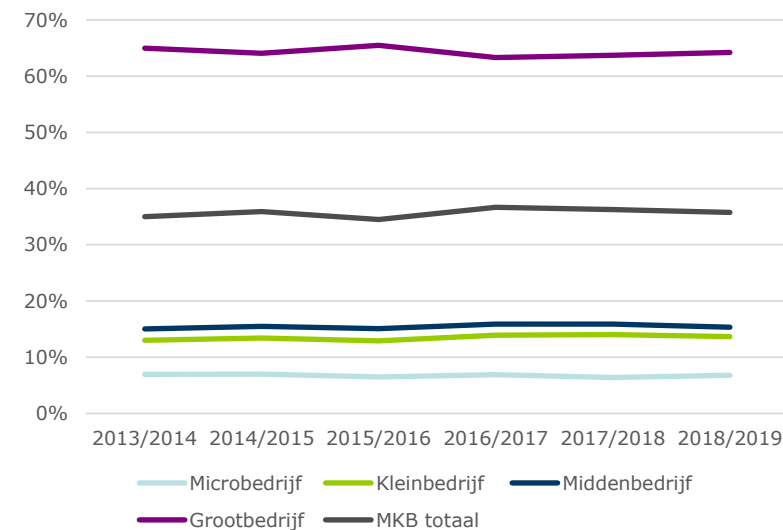
Doorstroom vanuit mbo naar bedrijven

Doorstroom vanuit hbo naar bedrijven

Doorstroom vanuit wo naar bedrijven

Regelgeving (H) – regeldruk

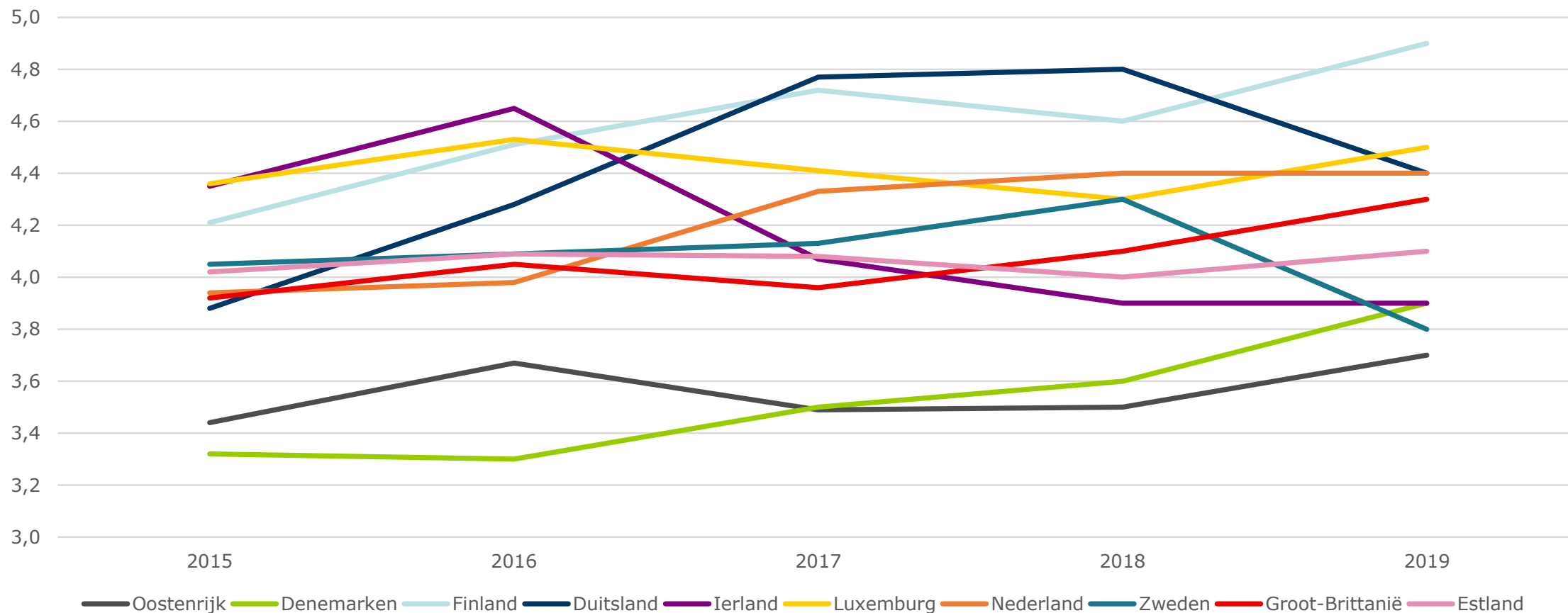
(1: extreme regeldruk – 7: geen enkele regeldruk)

- > **Bron:** World Economic Forum - Global Competitiveness Index
- > **Toelichting:** Deze indicator geeft aan hoe lastig het voor bedrijven is om te voldoen aan administratieve verplichtingen opgelegd door de overheid (bijv. vergunningen, rapporteringsverplichtingen).
- > **Methodologie:** De indicator wordt gemeten aan de hand van een survey die in 2019 is uitgezet onder 139 landen. In dat jaar zijn er circa 13.000 surveys verzameld, met een sample size per land tussen de 33 (Gabon) en 352 (Angola). De antwoorden van respondenten per land worden niet gewogen. De uiteindelijke landscores worden berekend middels een 'moving average' en worden gewogen op basis van steekproefgrootte en jaar (een recenter jaar krijgt meer gewicht).
 - *De GCI 2020 is volledig gewijd aan (het economische herstel na) Covid-19. Andere data is dit jaar niet gepubliceerd. Deze indicator kan daarom niet geüpdatet worden.*
- > **Duiding:** De regeldruk in Nederland is tussen 2015 en 2018 afgenomen en daarna stabiel gebleven. Ook in andere landen is afname in regeldruk de trend. In Nederland is de MKB-toets één van de instrumenten om de regeldruk te verminderen (zie volgende indicator).

Regelgeving (H) – regeldruk

(1: extreme regeldruk – 7: geen enkele regeldruk)

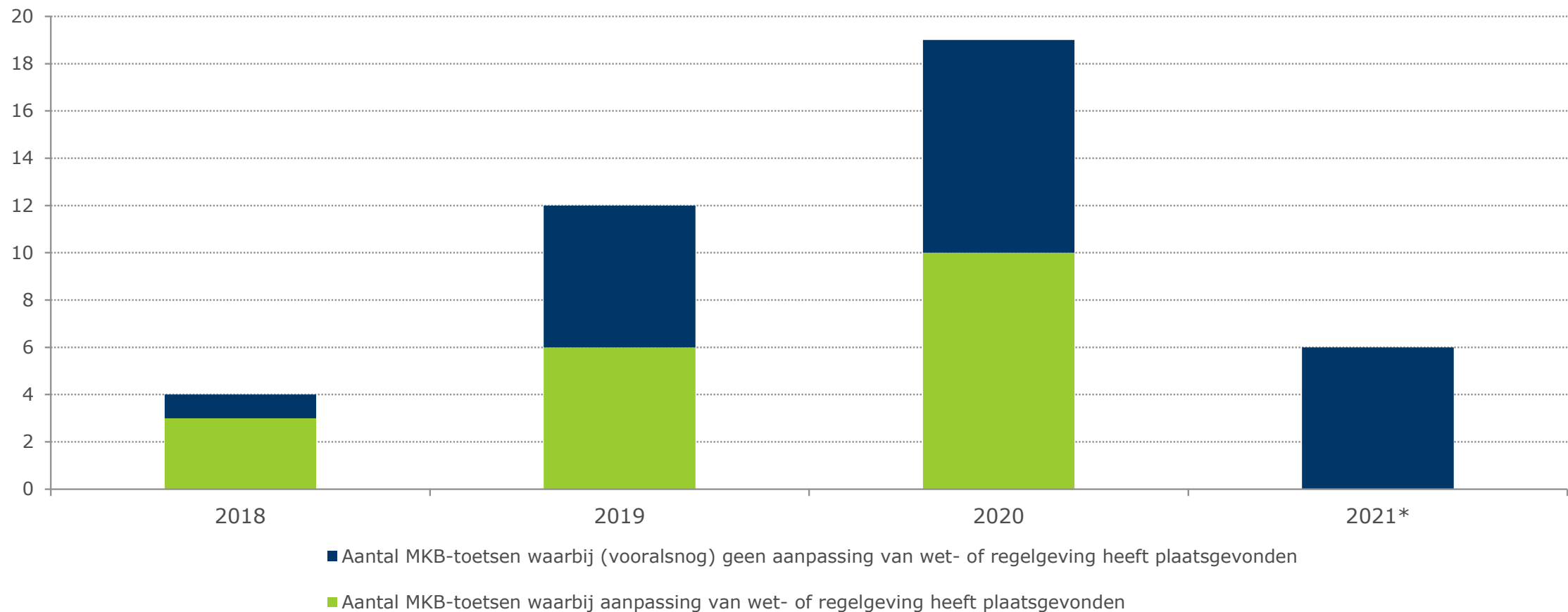

Regelgeving (H) – Uitgevoerde MKB-toetsen

- › **Bron:** Ministerie van EZK
- › **Toelichting:** Deze indicator geeft het aantal MKB-toetsen weer dat is uitgevoerd op regeldruk in wet- en regelgeving. Daarbij wordt inzichtelijk gemaakt welk aantal toetsen (vooralsnog) heeft geleid tot aanpassing van wet- en regelgeving. Dit wordt weergegeven per jaar (als startjaar van de MKB-toets). 2021 betreft geen compleet jaar.
- › **Methodologie:** Het aantal MKB-toetsen wordt bijgehouden door EKZ. Onderzoeksbureau Decisio heeft in de evaluatie van de MKB-toets (2021) een steekproef gedaan onder de uitgevoerde MKB-toetsen om te bepalen in welke mate een toets tot wijziging heeft geleid (o.b.v. dossieronderzoek en interviews). Deze bevindingen hebben we gebruikt om voor de jaren 2019 en 2020 de verdeling tussen wel / geen wijzigingen te berekenen. Voor 2018 was de verdeling bekend.
- › **Duiding:** Sinds het instrument MKB-toets is ingesteld, neemt het aantal MKB-toetsen toe. In circa de helft van de gevallen leidt dit tot aanpassing van wet- en regelgeving of van de toelichting op wet- en regelgeving.

Regelgeving (S1) – Uitgevoerde MKB-toetsen

Toepassing van innovatie (H) – samenwerking MKB met anderen

EU-2014 referentiepunt (=100)

- › **Bron:** European Innovation Scoreboard 2021 (EIS)
- › **Toelichting:** Deze indicator geeft de samenwerking tussen mkb'ers en andere bedrijven of instellingen weer. Daarbij is de EU-2014 als referentiepunt (=100) genomen.
- › **Methodologie:** Deze data is gebaseerd op de Community Innovation Survey (CIS) die eens in de twee jaar in de EU wordt uitgezet. In de CIS vallen alle bedrijven met 10-249 werknemers onder het mkb. In de EIS wordt de indicator per jaar gerapporteerd, waarbij in de oneven jaren (de jaren waarin de CIS niet wordt afgenomen) de gegevens van het voorgaande jaar worden hergebruikt. Voor

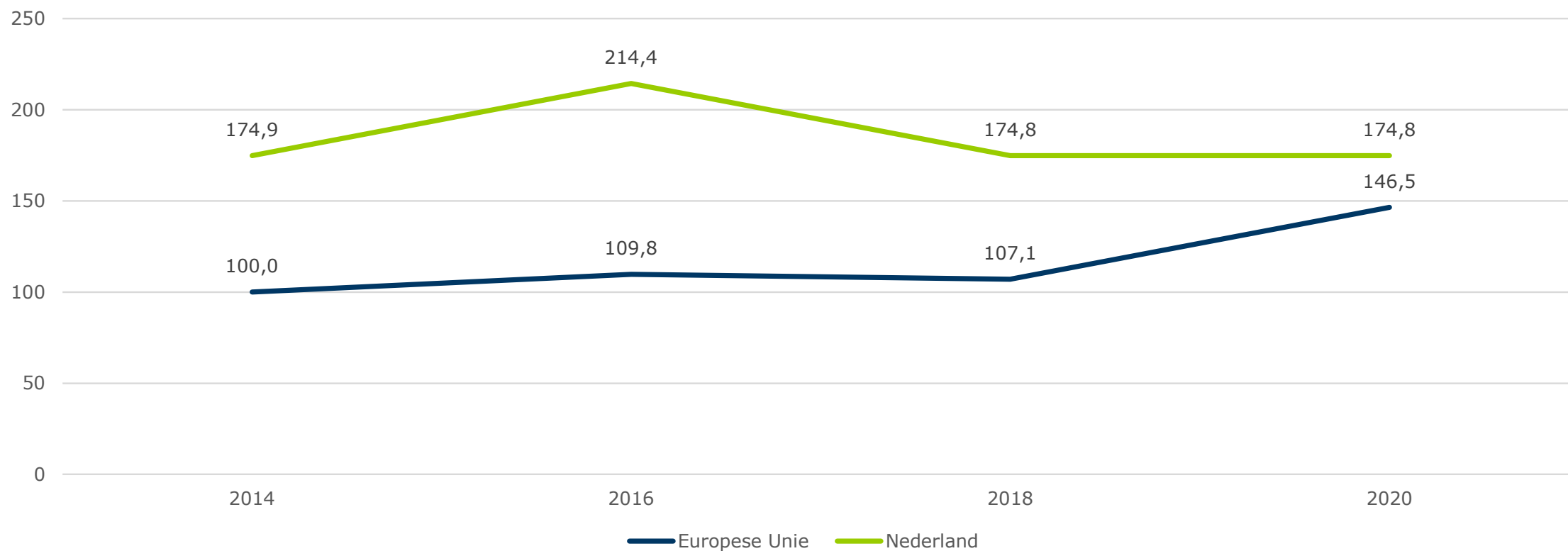
deze indicator nemen we enkel de jaren mee waarin de CIS is uitgezet (en laten de hergebruikte gegevens dus weg).

- › **Duiding:** De afgelopen jaren is de mate waarin het innovatief mkb samenwerkt nagenoeg stabiel gebleven, met uitzondering van een piek in 2016. De samenwerking tussen het innovatief mkb en andere instellingen ligt structureel hoger dan het Europees gemiddelde, al is er wel een afname van het verschil in 2020.

Toepassing van innovatie (H) – samenwerking MKB met anderen

EU-2014 referentiepunt (=100)

Toepassing van innovatie (S1) – aantal, grootte en groei (in werknemers) startups en scale-ups

- > **Bron:** Netherlands Employment Report - Dealroom.co
- > **Toelichting:** Deze indicator geeft weer hoeveel technologische start- en scale-ups Nederland augustus 2020 kent, uitgesplitst naar sector. Daarbij is het totaal aantal werknemers weergegeven, alsook de groei in aantal werknemers.
- > **Methodologie:** Uit de data van Dealroom.co zijn Nederlandse technologische start- en scale-ups gefilterd. Deze data is verrijkt met data uit secundaire bronnen. Dealroom.co hanteert een brede definitie van start- en scale-ups, en bepaalt dit label op basis van haar eigen kennis van bedrijven. De huidige data kent in methodologie een breuk met de data uit de vorige monitor. Daarom is er geen tijdreeks beschikbaar, maar nemen we totalen en gemiddelden op voor de periode 2016 – 2020.
- > **Duiding:** In totaal zijn er in 2020 ruim 8.300 startups, scale-ups en grownups; ze voorzien in meer dan 100.000 banen. De gemiddelde groei (in werknemers) in de afgelopen drie jaren was 8%; in alle sectoren zien we deze groei in enige mate. Wel blijkt de coronapandemie de groei geremd te hebben, hoewel mogelijk minder dan het overige bedrijfsleven. Vooral Foodtech is een snelgroeiende sector, terwijl Fintech en eCommerce in absolute termen de grootste sector zijn qua werknemers (aantal bedrijven vermenigvuldigd met de gemiddelde teamgrootte).

Toepassing van innovatie (S1) – aantal, grootte en groei (in werknemers) startups en scale-ups

